

Μάχη Κιλκίς, 4 Νοεμβρίου 1944: Μια ανείπωτη τραγωδία, όπου ωχριά ακόμη και αυτή στην «Πηγάδα» του Μελιγαλά.

Ευάγγελος Μαυρογόνατος
Κιλκίς, 8 Νοεμβρίου 2021

Εδώ, στα άγονα μέρη του Κιλκίς, χύθηκε διαχρονικά, πολύ αίμα ελληνικό, από όλες τις γωνιές του ελληνισμού, Κύπρο - Κρήτη κ.α.

Το Κιλκίς, είναι μια περιοχή της Μακεδονίας, μία πύλη της Ευρώπης που φημίζεται για την ιδιαίτερη Ιστορία της.

Μια Ιστορία, που στις πολλές σελίδες της υπάρχει διάχυτη η αυτοθυσία των κατοίκων της για Ελευθερία και Δικαιοσύνη, που ο αγώνας των προγόνων της ήταν αγώνας, ψυχής, ιδανικών και συνέχειας αυτού του λαού.

Είναι ο Νομός όπου, στον Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο έπεσαν υπέρ Πατρίδος 8828 ελληνόπουλα για την απελευθέρωση της πόλης, 19 -21 Ιουνίου 1913, από τους Βούλγαρους και άνοιξε ο δρόμος για την απελευθέρωση και της υπόλοιπης Μακεδονίας μας.

Εμείς σήμερα το μόνο που πρέπει να κάνουμε, ως μνημόσυνο, με θαυμασμό και κατάνυξη είναι να υποκλιθούμε στο μεγαλείο τους.

Το δικαίωμα που μας έδωσαν να είμαστε σήμερα παρόντες στην Ιστορία, δεν είναι χάρισμα, αλλά βαρύ χρέος απέναντι στο παράδειγμα ζωής που εκείνοι χάραξαν.

Γι' αυτό οφείλουμε όλοι να παραμείνει η μνήμη τους αιώνια.

Είμαστε υποχρεωμένοι να τους θυμόμαστε!

Εξάλλου χωρίς μνήμη δεν υπάρχει πολιτισμός, δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνία με προοπτική και μέλλον.

Έχουμε το χρέος να παίρνουμε κάθε πρωτοβουλία, να υλοποιούμε κάθε μέτρο, με στόχο αποκατάσταση της ιστορικής πραγματικότητας, στέλνοντας ηχηρά μηνύματα στην κοινωνία, κυρίως όμως στη νέα γενιά.

Μια μάχη, ίσως άγνωστη σε πολλούς, η οποία διεξήχθη στα σιτοχώραφα του Κιλκίς.

Είναι αυτή μεταξύ του κυβερνητικού Ελληνικού Στρατού και του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ στις 4 Νοεμβρίου 1944, με το πρόσχημα των δευτέρων ότι συνέχιζαν την αντίσταση κατά των Γερμανών, όταν μέχρι το τέλος Οκτωβρίου 1944, είχαν αποχωρήσει από την Ηπειρωτική Ελλάδα οι γερμανικές δυνάμεις, εκτός από την Κρήτη, τα Δωδεκάνησα και σε διάφορα νησιά του Αιγαίου.

Δυστυχώς, τελέστηκε ένα προμελετημένο και οργανωμένο μαζικό έγκλημα, από τα μεγαλύτερα εγκλήματα στη Πατρίδα μας, που είναι αδύνατο ακόμη και σήμερα να συλλάβει ο ανθρώπινος νους, δολοφονίες 7.432, Ελλήνων αιχμαλώτων, διότι απλά δεν ήσαν Κομμουνιστές. Ένα έγκλημα όπου ο θάνατος συνάντησε την ανεξάντλητη ελπίδα για ζωή.

Αν και έχουν περάσει 77 χρόνια από τα τραγικά γεγονότα του Κιλκίς, οι μνήμες εξακολουθούν να είναι ιδιαίτερα έντονες και νωπές, ένα απόστημα που συνεχώς πυορροεί.

Δολοφονήθηκε τόσος αθώος κόσμος, που το Κιλκίς μετατράπηκε σε ανθρώπινο θυσιαστήριο, ένα πραγματικό νεκροταφείο, ένα μαρτύριο που δημιούργησε μια λίμνη αίματος των αμάχων.

Επί μέρες ερχόταν από την Θεσσαλονίκη βυτιοφόρο τους ύδρευσης να ξεπλύνει το αίμα από τους κόκκινους δρόμους του Κιλκίς.

Κι' ο ποταμός Γαλλικός δεν άντεξε το αίμα συμφοράς, (πλημμύρισε παντού,) ωςάν «Ομηρικός καυγάς».

Στη μνήμη αυτών των αδικοχαμένων συνανθρώπων μας, τελείται μνημόσυνο στο Λόφο «44», Κιλκίς, όπως έχει χαρακτηριστεί, την πρώτη Κυριακή μετά την 4^η Νοεμβρίου κάθε έτους.

Δεν είναι εκδήλωση μίσους, αλλά μνημόσυνο για τους αδικοχαμένους της αποφράδας αυτής περιόδου του Νομού μας.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΚΙΛΚΙΣ ΤΗΝ 4.11.1944

Στις 3 Νοεμβρίου 1944, οι τελευταίοι Γερμανοί πέρασαν στη Γιουγκοσλαβία.

Ο ΕΛΑΣ ακολουθούσε τους αποχωρούντες Γερμανούς και «ελευθέρωνε» πόλεις και χωριά της Μακεδονίας!

8-10.000 αντικομμουνιστές εθνικιστές από ολόκληρη τη Μακεδονία είχαν συγκεντρωθεί από τον Οκτώβριο στο Κιλκίς.

Είχαν έρθει σε επαφή με τους Βρετανούς στη Θεσσαλονίκη και ανέμεναν Βρετανικό απόσπασμα για να παραδοθούν.

Η συντριπτική πλειοψηφία ήταν ένοπλοι και Πόντιοι, αλλά υπήρχε και ένα μικρό τμήμα δοσιλόγων φιλοναζιστών του Δάγκουλα από τη Θεσσαλονίκη.

Το μεγαλύτερο ένοπλο τμήμα είχε αρχηγό τον Πόντιο οπλαρχηγό Κωνσταντίνο Παπαδόπουλο (επέζησε).

Δεύτερο ήταν του Κυριάκου Παπαδόπουλου (Κισσά Μπαρτζάκ) από τον Κούκο Κατερίνης (αυτοκτόνησε), και τρίτο εκείνο του Θεόφιλου Βαή από τον ΕΔΕΣ Μακεδονίας (δολοφονήθηκε).

Οι δύο ανωτέρω Παπαδόπουλοι, όπως και ο Μιχάλης Παπαδόπουλος (καπετάν Μιχάλαγας) στη Δυτική Μακεδονία, είχαν πάρει όπλα από τους Γερμανούς να αντισταθούν στο ΕΑΜ/ΕΛΑΣ μετά την διάλυση της ΠΑΟ από τον ΕΛΑΣ, χωρίς να έχουν φιλογερμανικές θέσεις.

Ο Κισσά Μπαρτζάκ είχε καταφύγει στο Κιλκίς μετά την επίθεση του ΕΛΑΣ στο χωριό του Κούκο στις 18 Οκτωβρίου 1944.

Και εκείνη τη μάχη είχε ακολουθήσει σφαγή αιχμαλώτων ενόπλων και αμάχων, μεταξύ των οποίων και ο γυιός του. Νωρίτερα, το 1943, ο ΕΛΑΣ είχε απαγάγει και δολοφονήσει και τη σύζυγό του.

Συνεννοήθηκαν λοιπόν οι καπεταναίοι της ΠΑΟ – ΕΔΕΣ (νομών Σερρών – Πιερίας – Πέλλας – Κιλκίς) να συγκεντρωθούν σε ένα κεντρικό μέρος με τη λογική, σε μεγάλη δύναμη, δεν θα τολμούσανε να χτυπήσουν οι δυνάμεις του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ. Συγκεντρώθηκαν στο Κιλκίς και ετέθησαν τρεις προτάσεις:

Να αμυνθούν στην πόλη του Κιλκίς, στο όρος Μπέλες ή στο όρος Κρούσια.

Ο επικεφαλής του νομού Κιλκίς Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος δεν συμφώνησε, για την πώλη του Κιλκίς και τα Κρούσια, για αυτό και στις 26 /10/1944 απεχώρησε από το Κιλκίς και πήγε στο όρος Μπέλες με δύναμη 1.500 ανδρών.

Την 1-11-1944 ο τότε Νομάρχης Κιλκίς Δημοσθένης Αμπαζόπουλος και ο στρατιωτικός Διοικητής Ταγματάρχης Κομνηνός Καλογιάννης , έλαβαν επιστολή του Καπετάν Καραγιώργη του ΕΛΑΣ :

«Να φύγουν τα αντάρτικα , μη κουμμουνιστικά τμήματα από την πόλη του Κιλκίς, αλλιώς θα συγκρουσθώμεν».

Απήντησε ο Νομάρχης και στρατιωτικός διοικητής :

«Πως τα τμήματα αυτά του Κ. Παπαδόπουλου του Δαγκούλα κ.α. φύγανε από την πόλη και ένα μόνο τμήμα του ΕΔΕΣ υπάρχει και το οποίο μπορεί να έρθει σε συνεννόηση μαζί σας, για να αποφευχθεί κάθε σύγκρουση τώρα που ο κατακτητής έχει φύγει από το χώρο».

Ο ΕΛΑΣ είχε 6-7.000 αντάρτες με επικεφαλής τον καπετάν Κικίτσα (Σαράντη Πρωτόπαπα από την Κλέπα Ναυπακτίας, διοικητή της 10ης μεραρχίας.

Συμμετείχαν ακόμη τμήματα της 11ης μεραρχίας και απόσπασμα της ταξιαρχίας ιππικού της Θεσσαλίας.

Έτσι, αντί απαντήσεως, ο ΕΑΜ – ΕΛΑΣ την 4-11-1944 έκανε ολομέτωπη επίθεση στην πόλη του Κιλκίς, με συνολική δύναμη 15.000 ανδρών υποστηριζόμενοι, με δύο Τάγματα, ένα Βουλγάρικο και ένα Σκοπιανό με επικεφαλής τον Ταγματάρχη Κάλτσεφ.

Στο Κιλκίς είχαν συγκεντρωθεί δυνάμεις από την Κεντρική Μακεδονία περί της 9.000, για να αποφύγουν τις διώξεις και την τρομοκρατία του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ και των Βουλγάρων.

Οι λιγοστές δυνάμεις της πόλεως του Κιλκίς, 7.500 χιλιάδες, δεν ήσαν έτοιμοι για πόλεμο με τον τακτικό στρατό του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ, οι δε δυνάμεις της ΠΑΟ – ΕΔΕΣ, ο κάθε ένας τους, είχε μια με δυο γεμιστήρες με πυρομαχικά, αντιστάθηκαν γενναία για την ατομική τους ασφάλεια.

Οι συμμετέχοντες Βούλγαροι είχαν μαζί τους και 3-4 κανόνια, που άφησαν οι Γερμανοί στην Ασπροβάλτα (η συναλλαγή) και με αυτά κανονιοβόλουν την πόλη του Κιλκίς από Βορρά και κατελήφθη η πόλη. Η μάχη διήρκησε περίπου πέντε ώρες.

Χωρίς πυρομαχικά, οι δυνάμεις της ΠΑΟ – ΕΔΕΣ, δεν είχαν καμιά άλλη επιλογή και παραδόθηκαν στους ΕΑΜ – ΕΛΑΣ.

Από εκεί και μετά άρχισαν οι εκτελέσεις, με μαχαίρια, τσεκούρια, κονσερβοκούτια, μακάβριο θέαμα, γέμισε η πόλη πτώματα.

Τον υπόλοιπο κόσμο τους ενέκλεισαν σε μεγάλες καπναποθήκες (Σιδηρόπουλου, Βογιατζή , Ελληνοαυστριακή, στο σχολείο Ντάνεφ, αποθήκη γεωργικού συνεταιρισμού, σινεμά Σταμπουλή κ.α.).

Καθημερινά πρωί απόγευμα οδηγούσαν ανατολικά της πόλεως 150 – 200 άτομα από τους φυλακισμένους και τους εκτελούσαν στις ρεματιές...

Μπορεί η ημέρα της 4^{ης} Νοεμβρίου 1944, με τις χιλιάδες δολοφονικές πράξεις, να μην είναι γραμμένη σε επίσημες ιστορικές σελίδες του Κιλκίς, όμως άφησε πίσω της έντονα πολλές πληγωμένες καρδιές, όπου το μαράζι και αυτό με τη σειρά του, χάραξε βαθιές και μη ιάσιμες χαρακίες και ρυτίδες σε πρόσωπα και καρδιές, που με την πρώτη ματιά σου αποκαλύπτουν τον πόνο, των ανθρώπων που επέζησαν μετά την τραγωδία.

Απώλειες: (Αν είναι δυνατόν...)

126 ΕΛΑΣίτες και 7432 αθώοι, αντικομμουνιστές και όχι μόνο. Μεταξύ αυτών παιδιά, έγγειες, ανήμποροι, ακόμη και νοσηλευόμενοι στο Νοσοκομείο του Κιλκίς.

Η μάχη του Κιλκίς, είναι μια ανείπωτη τραγωδία, όπου ωχριά ακόμη και αυτή στην «Πηγάδα» του Μελιγαλά με τα 1500 θύματα.

ΜΝΗΜΕΙΟ «44» ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ ΕΑΕΑ – ΕΔΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΚΙΛΚΙΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ:

Το 1968 παραχωρήθηκε χώρος 110 στρεμμάτων της Κοινότητας Κρηστώνης Κιλκίς, επί Κοινοτάρχου Σοφοκλή Μουλά του Γεωργίου εις το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠ.ΕΘ.Α.) και δη στην VI Μερραρχία του Κιλκίς, με σκοπό να κατασκευαστεί Μνημείο Εθνικής Αντιστάσεως, εις μνήμην των 7.432 αδικοχαμένων ψυχών, που δολοφονήθηκαν την 4 Νοεμβρίου 1944, από τον ΕΑΜ – ΕΛΑΣ, όντας αιχμάλωτοι.

Το όλο έργο του νέου μνημείου φιλοτέχνησε ο Αρχιτέκτων κ. Απόστολος Θωμαΐδης, από τη Θεσσαλονίκη, υιός του πρώην Νομάρχη Κιλκίς κ. Θεόδωρου Θωμαΐδη, που δολοφονήθηκε το 1943 εις Αρναία Χαλκιδικής, από τον ΕΑΜ – ΕΛΑΣ.

ΑΝΕΓΕΡΣΗ:

Το μνημείο ανεγέρθηκε το έτος 1968, από την VI Μερραρχία, επί Διοικήσεως του Υποστρατήγου Σπυρίδωνα Φραγκίσκου.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ:

Η όλη κατασκευή συμβολίζει τη θυσία των 7.432 ψυχών την 4^η Νοεμβρίου 1944, της Ένωσης Αγωνιστών Εθνικής Αντιστάσεως (ΕΑΕΑ) και του Εθνικού Δημοκρατικού Ελληνικού Συνδέσμου (ΕΔΕΣ).

- Τα τέσσερα τοιχία του συμβολίζουν τα τέσσερα έτη εθνικής αντιστάσεως 1941 – 1944.
- Το δεξιό τοιχίο, είναι συμβολικό κενοτάφιο (συμβολικός τάφος των 7.432 θυμάτων).
- Οι κορυφές των τοιχιών, συμβολίζουν την ανάταση των ψυχών στον ύψιστον.
- Κάτω από το μνημείο, μεταφέρθηκε, χώμα από τις ανατολικές ρεματιές του Κιλκίς και ρίχτηκε από κάτω, ως η τέφρα των ιερών νεκρών μας.
- Το εμπρός αριστερά μαρμάρινο κυτίο, είναι συμβολικό οστεοφυλάκιο.
- Οι εννέα ιστοί σημαιών έξι και τρεις συμβολίζουν τις εννέα συλλαβές από το Ελευθερία ή Θάνατος.
- Οι τρεις στύλοι, είναι ανατολικά στα 200 μέτρα, στη θέση του αρχικού μνημείου, όπου έγραφε με μεταλλικά γράμματα: « Εις μνήμην των 7,432 ψυχών που δολοφονήθηκαν από τους αναρχοκομμουνιστάς».

Θα κλείσω με τους παρακάτω στίχους του Προέδρου της ΕΑΕΑ Ν. ΚΙΛΚΙΣ Χαράλαμπου Χαραλ. Παπαδόπουλου (κουιάρφανου) (5/11/2017) περιγράφεται αυτή η τραγωδία του Κιλκίς:[¹]

Του Αι – Γιώργη η κορυφή βαρειά αναστενάζει,
Οι κανονιές του Κάλτσεφ , τον τόπο ατιμάζει.
*****

Ξένε διαβάτη, όταν περνάς του Κιλκισιού τα μέρη,
Πρόσεχε που πατάς, γιατί εδώ , είναι πολλοί θαμμένοι.
*****

Οι πέτρες και τα χώματα με αίμα τους βαμμένα,
Της μοίρας ήτανε γραφτό και νιάτα προδομένα.
Ο ΕΑΜ – ΕΛΑΣ ήτανε η αιτία,
να σκοτωθούνε Έλληνες με τόση αδικία.
*****

Πολλοί τον τόπο θέλανε δικό τους να τον κάνουν
μα κατάλαβαν καλά αυτό το «φρούτο» δεν το φτάνουν.
*****

Χωρίς αυτούς η καρδιά να σταματήσει πρέπει
Θάνατο τόσο άδικο κανένας δεν αντέχει.
*****

Το ΚΚΕ ήταν το γραφείο πίσω απ' τον ΕΛΑΣ
που διαβατήρια στον Άδη έβγαζε για πάντα να πονάς.
*****

Αυτοί δεν κηδευτήκανε με φέρετρο και λουλούδια
και δεν πήγαν στην εκκλησιά με όλα τα καλούδια.

[¹] Από το βιβλίο του «ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ», το οποίο επιμελήθηκα προσωπικά.

*****

Στον τάφο τους επάνω δεν κλάψανε μανάδες
και δεν τους διαβάσανε παπάδες και ψαλτάδες.

*****

Δε χτύπησε γι αυτούς η καμπάνα του χωριού λυπητερά
καλό ταξίδι να τους ευχηθούν που φύγανε παντοτινά.

*****

Τρόμαζε ο γεωργός για αρκετά χρόνια, όταν το αλέτρι από το χώμα
κόκαλα ηρώων εξέφραζε ακόμα.

ΑΙΩΝΙΑ ΣΑΣ Η ΜΝΗΜΗ.

ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ!

ΠΗΓΕΣ:

- Βικιπαίδεια
- «ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ» Χαράλαμπου Παπαδόπουλου Προέδρου της ΕΑΕΑ Ν.
ΚΙΛΚΙΣ